

Відгук
офіційного опонента проф. Козаренка О. В.
на кандидатську дисертацію
п.Корчинської-Яскевич Божени Мирославівни
«Витоки і становлення професійної сопілкової культури
в просторі українського інструменталізму»
за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво

Сприймаю дисертацію п.Б.Корчинської як завершення певного культурно- історичного циклу, пов'язаного з подвижницькою діяльністю плеяди сопілкарів Д.Демінчука, Б.Яремка, М.Тимофіїва і , звісно, М.Корчинського як засновника львівської сопілкової школи (чому присвячений Третій розділ дисертації). У цій спадковості (навіть родинній!) вбачаю втілення ренесансно-барочної традиції, коли клан музикантів (як от родини Гварнері, Аматі, Страдіварі) вичерпують до кінця певну ідею (приміром, творення родини скрипок), щоб відкрити нову епоху розвитку музики – як от історію оркестрової гри. Звичайно, будь які порівняння умовні, але в найважливішому історія повторилася: щоб ввести певний інструмент в розряд загально-вживаних є недостатнім тільки органологічний перфекціонізм – для цього потрібна максимальна (на межі самозречення!) віданість інструменту, підпорядкування йому навіть власного життєвого сценарію, готовність знести остракізм оточуючих, щоб дочекатися (у кращому випадку, ще за життя) хоча б часткового втілення твоїх ідей. Ідей не приватних, а загальнозначимих; ідей, що *a priori* збагатять національну культурну скарбницю – саме цього дочекався «клан Корчинських», з чим варто привітати усіх нас, весь український музичний загал.

Предмеом дослідження (як і життя цілого «клану Корчинських») стала сопілка – один із найдавніших аерофонів, що прийшов через усю світову культуру в різних національних втіленнях і став чи не найвпізнаванішим символом українськості в музиці – разом з бандурою та цимбалами. Здається, що саме «голосом» сопілки співає українська душа – згадаємо Лесине «весна ще так ніколи не співала», «як солодко грає, як глибоко крає, розтинає білі груди, серденъко виймає»...

В цьому парадокс ситуації - всіма визнаний, вивищений в літературній свідомості інструмент з муками, прямо пропорційними до його популярності, тяжко пробивав собі шлях на українську професійну сцену та в музичну освіту. Виглядає, що саме яскравість амплуа сопілки стало головною перешкодою її побутування в ХХ-ХХІ ст. Адже зведення «життєвого ареалу» інструмента до виключно фольклорного середовища його виникнення означало б прирікання сопілки на тиху смерть. Поява у ХХ ст. видатних виконавців-віртуозів на сопілці Є.Бобровникова, В.Попадюка не рятували ситуацію, бо компенсували певну органологічну недосконалість унікальною особистісною харизмою музикантів. Робота над «тілом інструмента», здійснена Д.Демінчуком та М.Тимофійвим, увінчалася творенням хроматичної сопілки (при збереженні визначальних тембрових характеристик), а поява сімейства сопілок (альтової, тенорової, басової) дозволило творити однорідні ансамблі унікального тембру (свідчення чого є концертна діяльність квінту «Дудаліс»). Тобто, межа ХХ-ХХІ ст. позначена не тільки осягненням досконалої органологічної моделі сопілки, але і близькими виконавськими еталонами, що лежать в основі сопілкової культури України як феномену.

Для породження цією культурою школи як єдності практики і її теоретичного осмислення бракувало саме праці п.Б.Корчинської, в чому вбачаю її вищий сенс. Адже безпосереднє занурення в традицію (свідченням чого є близькуча багатолітня виконавська діяльність Дисертантки) не означає

автоматично здатність усвідомлення цієї традиції, яке неможливе без теоретичного відсторонення – відчуження (за висловом Н.О.Горюхіної).

Власне, у чині відсторонення від «живої плоті» сопілкового виконавства, яке на наших очах інституалізується, вбачаю справжній пафос дисертації п.Б.Корчинської, адже тільки піднявшись над безмежною емпірикою фактів можна впізнати прогледіти логіку процесу, навіть передбачити майбутні повороти його фабули.

Дисерантка застосувала випробувану наукову стратегію «від загального до часткового», чому підпорядкована структура дослідження. Найзагальнішим контекстом стала генеза і еволюція сопілки як різновиду аерофонів (Перший розділ), вужчим об'ємом розгляду стала професіоналізація-академізація сопілки в писемній музичній традиції (Другий розділ), і центральним розділом став Третій, де львівська сопілкова школа, з якої вийшла Дослідниця, трактується як осердя сучасної сопілкової культури України. Важливо, що кожний з розділів містить унікальні дані – або вперше оприлюднені Дослідницею, або такі, що виникають в результаті передиспозиції вже відомих фактів.

Наприклад, для мене новою стала інформація про чокан як надпопулярний інструмент Відня бетховенської доби, що тішився не тільки видатними виконавцями, але й багатою літературою, спеціально написаною для нього (Перший розділ).

Захоплюючою є історія академізації сопілки у ХХ ст. , докдано подана у Другому розділі. Важливо, що п.Б.Корчинська не абстрактно відтворює шлях сопілки у професійне мистецтво, але через життєві долі В.Зуляка, І.Скляра, О.Шльончика, Є.Бобровникова, В.Попадюка, Д.Демінчука, Б.Яремка, М.Тимофіїва. Завершується розділ описом осередків плекання сопілкової гри (Рівненського, Луцького, Дрогобицького та ін.) як прелюдією до Третього розділу, присвяченого осмисленню львівської сопілкової школи.

Дослідниця не обмежується хронологією явища, а піднімається до осмислення зasadничих понять «школи» - як от, звукоідеал, органологічні «виходи» в інші національні культури, репертуарний тезаурус, форми презентації (концертна діяльність, фестивальне життя, аудіо записи тощо). Багатство оприлюдненого матеріалу викликає кілька запитань до Дослідниці:

1. Чи є перспектива органологічного удосконалення сопілки?
2. Чи є майбутнє у сопілки як сучасного засобу втілення актуальних композиторських ідей? Можливо, її роль на академічній сцені подібна до віоли чи лютні як тембровогоrudimentу?
3. Чи можна стверджувати факт існування загальнонаціональної школи сопілкової гри ?

Враховуючи відповіді на поставлені запитання, багатство викладених в дисертації ідей, переконливість висновків, активність Дисерантки в оприлюдненні власної позиції (як в необхідній кількості публікацій, так і в багатолітній концертній діяльності), зразковість тексту автoreферату, що лаконічно і повно відтворює текст дисертації, і, найважливіше – рідкісність тематики і факту завершення культурно історичного циклу «теодіцеї» сопілки в національній культурі – вважаю за вкрай необхідне присудження і прискорене затвердження ВАКом України наукового ступеня кандидата мистецтвознавства п.Корчинській-Яскевич Божені Мирославівні як спадкоємиці і продовжувачу традицій львівської сопілкової школи.

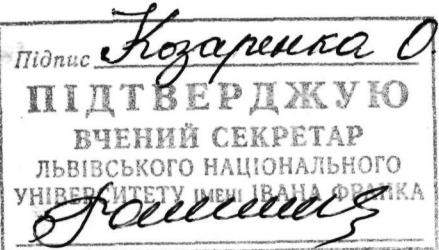
Офіційний опонент – доктор мистецтвознавства,

професор, зав. кафедри філософії мистецтва

факультету культури і мистецтв ЛНУ

ім. Івана Франка Олександр Володимирович

Козаренко.

Козаренко